

ਪੇੜੀ 27

ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ: ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਦਰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸੁਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਦਰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਉਸਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰ ਉਤੇ ਅਪਰੰਪਰ ਧੁਨਾਂ ਵੱਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਬੇਅੰਤ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਨਾਦ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਲੁਕਿਆ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਜੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨਾਲ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਘਾ ਪਾਏਗਾ। ਪੰਛੀ ਸਵੇਰੇ ਸੂਰਜ ਉਦੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਚਗਚਾਉ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਧੁੰਨ ਵਜਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਵਾ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਪਤਿਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਝਰਨਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਕ ਤਰਜ ਹੈ। ਬੱਦਲ ਗੜਗੜਾਉਂਦੇ ਹਨ ਗੂੰਜਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ। ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਹਾਉ, ਸਾਗਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਉਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸੁਰ ਹੈ। ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਅਤੇ ਸੁਣੋ! ਕਾਇਨਾਤ ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਜਗਾਂ ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਗੂੰਜ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਜੀਵਨ ਗੀਤ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੀ ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰ ਉਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਸੁਰੀਲੇ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੇਖੋ! ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਬੈਸੰਤਰ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਵੱਡੀ ਕਿ ਛੋਟੀ ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ ਭਾਵ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੀਤ ਹੀ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਵਹਾਉ ਹੈ। ਬੇਖੁਦੀ ਅਤੇ ਗੀਤ ਇਨ੍ਹੇ ਕਰੀਬੀ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਗੀਤ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੀਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬੇਸੁਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸੇ ਪਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪਾਂਉਦਾ ਹੈ। ਵਾਕਈ ਗੀਤ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਦਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਰਮ ਆਨੰਦ ਵਸਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰ ਉਤੇ ਅਪਰੰਪਰ ਧੁਨਾਂ ਵੱਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਬੇਅੰਤ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਦਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਦਰ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁੱਖ ਦੀ ਖ਼ਾਸੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਦਾ ਹੱਸਮੁੱਖ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਮਿਜ਼ਾਜ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਇਸਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਆਕੜ, ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਨਿੰਦਾ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁੱਖ ਦਾ ਖੇਡਾ ਕੁਦਰਤੀ, ਅੰਤਰਕਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਥੋਪਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਧੁੰਨ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿੱਚ ਵਜ਼ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਖੁਦਾਈ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਿਚਲਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਵਿਲਕਣ ਵਾਲੇ ਚੇਹਰੇ ਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਇਸ ਖਲਕ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ, ਉਦਾਸ ਮਨੁੱਖ ਖੁਦਾਈ ਤੋਂ ਕੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਚਿੰਤਾ, ਉਦਾਸੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਰੂਰ ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਗਲਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁੱਖ, ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਵੱਧਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਹਾਉ ਵਿੱਚ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਤੰਦਰੁਸਤੀ, ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਾਰਾ ਆਲਮ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਤਰਾਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਦ ਬੇਅੰਤ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਥਰਥਰਾਉ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਾਯਾ ਭੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਉਤਸਵ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਧੁੰਨ ਵਜ਼ ਰਹੀ ਹੈ। ਫੁੱਲਾਂ, ਰੁੱਖਾਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ, ਪੰਛੀਆਂ, ਮਧੂਮੱਖੀਆਂ, ਤਿਤਲੀਆਂ ਅਦਿ ਵਿੱਚ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਸਭ ਉਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਈ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਯਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਇਸਤੋਂ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਉਮੱਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਂਦੇ ਹਨ “ਫਟੇ ਰਹੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਇਥੇ ਹੀ ਲੱਭੋ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਯਾ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਨਾ ਉਲਝਾਉ”। ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਰੱਖੋ - ਜੋ ਕਿ ਹੈ ‘ਸਿਮਰਨ’। ਵੇਖੋ ਪਹਾੜ, ਸਾਗਰ, ਫੁੱਲ, ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣੋ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਾ ਲੜਖੜਾਉ ਅਤੇ ਨਾ ਭੁਲੋ ਉਸਨੂੰ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੈ! ਜੋ ਦਿੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅਦਿੱਖ ਨੂੰ ਵੇਖੋ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਹਨ, ਤਦੋਂ ਤਕ ਸਹਿਮ-ਫਿਕਰ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਆਸਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਸਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੀ ਜੀਵੰਦਿਆਂ ਮਰੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜਗਤ ਰਚਨਾਂ ਰਚ ਕੇ ਉਸਦੀ ਸੰਭਾਲ ਭੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਫ਼ਬਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਖਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਤਕਲੀਫ਼ ਸਹਿਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਦੁੱਖ, ਤਕਲੀਫ਼ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਸਦੀ ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਉਲਟ ਚਲਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਕਿਵੇਂ ਜਾਣੀਏ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਰਜ਼ਾ, ਹੁਕਮ ਕੀ ਹੈ? ਰਾਹ ਹੈ ਪਰ ਰਾਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ। ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੁੰਨ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦਾ ਹੰਕਾਰ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਨਿਰਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦੋਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਵੇਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੰਨ ਸੁਣਦੇ ਹਨ, ਚਮੜੀ ਛੋਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅੰਤਰਕਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ, ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਹੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੁੱਖ, ਤਕਲੀਫ਼ਾ ਛੂਹ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ, ਆਨੰਦ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਏਗੀ।

LESSON 27

Central Idea: Where is True One's Door?

Guru Nanak questions? Where is True One's door? Where he abodes?

Guru Nanak answers - Infinite melodies play and infinite are the players is the True One's door. Hidden in the sound, he looks after all.

If a man observes nature closely, he will find that the most prominent thing is song. The birds herald the rise of the sun with their chirping at the break of day. The wind brushes by the leaves of the trees, and there is music. The waterfall has a melody of its own. The clouds thunder with buzzing sounds. The sounds of the rivers as they flow, and the waves as they lash against the shores, have a tone of their very own. Look at nature all around and listen! Existence sings in ecstasy everywhere. A man's life is also full of resonance. If it is so full of song, then it is certain that True One's hand is behind it. All the time there is a festival of melodies at True One's door. See! Air, Water, Fire.....everything big or small sings and serving as per the will of the True One.

Song is an expression of gratitude and happiness. It is as natural a flow as a river. Ecstasy and song are so close whatever man do in moments of happiness will be filled with song. When the music begins to sounds within a man, when he loses himself in the sounds, that very moment he will find himself before the True One's door. Truly music is True One's door, for within resides the supreme bliss.

Guru Nanak says infinite sounds are ringing and infinite are the players. True One's door is the door of celebration.

The characteristic of a truly religious man is that he is always rejoicing and remains in a cheerful mood. Whereas an ordinary so-called 'religious' man has just the opposite disposition, stiffen with arrogance, his eyes are filled with scorn and censure. Rejoicing of a truly religious man is natural, arises from within and is not foist.

Guru Nanak says that True One's song sounds in all the creation. From all sides existence is a celebration. True One laughs; he does not cry, nor does he like crying faces. Melancholy has nothing to do with existence. In fact, a grim and sad man is cut off from existence, to be turned away from True One. If sadness and sorrow overtake man's life, he must have taken some wrong step. When a man follows path against the principles of nature, illness and suffering will results; when it flows along with nature, there is health, well-being and bliss.

Guru Nanak says True One has filled the universe with so many colors and it is his music that vibrates in the rainbow of infinite hues.

Material world is also the festival of colors of True One and there also music goes on continuously. The diversity of colors in the flowers, trees, animals, birds, bees, butterfly etc. are all an expression of True One's bliss. True One manifests himself in so many forms and delights in all the forms he assumes. Material world is True One's play, don't be afraid of it. Therefore Guru Nanak never advised his followers to leave the world. Guru Nanak advised his disciples, "Stay right in the world and seek him there but don't lose yourself in this play. Always keep your mind on the player – that is 'remembrance'. Look at the trees, flowers, mountains, and ocean, hear the songs of the birds, but do not be so lost in them that you forget the One who is behind them all! Keep seeking the invisible within the visible. As long as there is hope for material world, there is anxiety. When a man in the midst of hope, remain untouched by hope he cross-over the world ocean and in this way a man remains dead while yet alive.

True One makes the creation, and having made it, he takes care of it also. A man has to remains well within his order and abides by his will. If he goes outside, he will not be annoyed, only a man will have suffered unnecessarily. The suffering is not a punishment by him, but the direct result of going against his will. How is one to know what the True One's will? There is a way to know his wish, but not through the medium of thoughts. The way unfolds as a man drowns in True One's melody means fall in love, as ego disintegrates, as he immersed in meditation. At once True One's voice becomes audible. Usually the noise and tumult of man's ego

prevents him from hearing True One's voice. As the ego abates and the tumult of thoughts dies out, a man will be able to hear his voice. Just as a man see with eyes, hear with ears, skin feels the touch and in the same way True One's voice is listened in the Inner Self.

Guru Nanak says, remain within True One's order and abide by his will then sorrow cannot touch you and life becomes long downpour of happiness and bliss.